

Ese de două ori in septimana:  
Joi-a si Duminec'a.

**Pretiuu de prenumeratiune:**

pre anu intregu . . . 6 fl. v. a.  
diuimate de anu . . . 3 fl. v. a.  
patrariu de anu . . . 1 fl. 50 cr.

**Pentru Romani'a si strainetate:**

pre anu intregu . . . 9 fl. v. a.  
diuimate de anu . . . 4 fl. 50 cr.

# LUMINA.

Foia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Corespondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de a dreptulu: Redactiunii „Lumina” in Aradu, cancelari'a episcopesca.  
Pentru publicatiunile de trei ori, ce contienu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sire garmond) tacs'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl. pra mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiuu publicatiuniloru se se anticipe.

## Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

### Din Scrierile santului Ioanu Gara de aur.

#### Noe omilii despre pocaintia.

##### Omilia III.

Despre elemosina (milostenia) si despre cele diece fetiore.

*Cuprinsu:* Deosibitele cai ale penitentiei sunt: cercetarea bisericeii, elemosin'a, rugatiunea si lacrimile. Ceste trei din urma le desfasura mai pre largu. Elemosin'a este regin'a virtutiloru, fora de dens'a, chiar virginitatea este de pucinu pretiu. Laud'a asupra fetoriei. Togmai asia de frumosu espune si resplat'a indurarei — cu pucinu dice, poti cumperá ceriulu. Lacrimile santului apostolu Petru.

1. Mai sciti inca (mai tieneti minte) cu ce s'a inceputu cuventulu nostru mai de curendu, si unde a incetatu, séu care a fostu obiectulu cu care am incheiatu cuventarea trecuta? Eu credu cá ati uitatu unde a incetatu prelegerea nóstra, eu inse sciu; dara nici nu ve reprobu pentru aceea, si nici ve facu imputari. Pentrucá fiacare dintre voi, care are muire este ingrigiatu pentru pruncii sei si se intereséza de tóte intru sustinerea casei. Altii se ocupa cu servitiulu militaru, si éra si altii cu lucruri de mana. Fiacare din voi are lucrulu seu deosebitu. Noi inse ne ocupamu cu aceste lucruri spiritali, ne deprindemu in ele, si asia ne petrecemu timpulu. Dara totusi voi nu suntéti demni de reproba, ci de lauda, pentru zelulu ce-lu-aretati, cáci nu ne parasiti nici intru o dumineca, ci, punendu tóte de o parte, veniti la biserica. Cáci togmai acést'a este cea mai mare onóre pentru cetatea nostra; \*) nu, cá in dens'a este atât'a sgomotu, cá are suburbii, palatie cu coperisie aurite si salóne pompóse <sup>1)</sup>, ci fiindcá poporulu este atât'u de zelosu si atentu: pentrucá unu pomu nobilu, nu-lu cunoáscemu de pre frundie, ci dupa fructe. Si togmai prin acést'a avemu noi (ómenii) preferintia facia cu cealalte animale mute cáci posedemu usulu limbei, potemu vorbi intre noi, si iubimu discursurile, cáci unu omu, care nu iubese discursurile e multu mai nerationale ca unu animalu, deórace elu nu scia pentru ce e onoratu, si de unde a primitu onóra. Deci pre dreptu dice profetulu <sup>2)</sup> „Omulu, candu a fostu intru cinste, nu o a priceputu ci s'a portatu ca animale fora minte si a fostu loru asemenea”

Tu esti unu omu rationale si nu iubesci discursurile? Spune-mi, au escusa-te-vei? Voi sunteti mai pre susu, de cátu toti ceialalti, prietini mei, voi cari ati alergatu cu atât'a zelu la invetiatur'a virtutei, si tóte le-ati postpusu cuventulu lui Ddieu. —

Ci destulu! Dati ca se venimu la obiectu si se aducemu acést'a cuventare in legatura si consonantia cu cele premerse fiindcá eu ve vuntu vóe debitoriu, si bucosu ve platescu detori'a, deórace acést'a nu-mi causéza mie saracia, ci, inavutire. In lucrurile humesci, fugu debitorii de creditori, ca se nu platésca, éra eu togmai i casutu si, ii urmarescu, ca se li platescu: si amendóue suntu naturali, cáci in lume platirea causéza miseria, éra platirea cu cuventulu lui

\*) Antiochi'a este cetatea despre carea vorbesce. Cei mai ales si mai multi comentatori ai operiloru Stului I. Gara de aur, punu cu multa probabilitate. Montfaucon, dice in introducerea sa la omiliile despre pocaintia: Loculu acestoru omilie e luat de cei mai multi Antiochi'a, ér timpulu candu le-a tienu nu se póte dá cu sigurantia.

1) Cu alusiune la constructiunea caseloru Greciloru si Romaniloru. Atátu la Greci cátu si la Romani casele erau zidite cu celu mai mare luxu; incungirate cu columne de marmura; padimentulu obdusu cu mosaicu, paretii in frumsetiati cu aur séu osu de elefantu, si cu alte ornate de lucru mai sublimu; coperisiele oble si cu canaluri, séu erau boltite (testudines); mesele in salónele de prandiu (triclinia) erau din lemnu de cytrone cu osu de elefantu; oglindele din argintu séu aur; odaile in frumsetiate cu statue si icóne de olen. — Mai pre largu a se vedé Funke Reallexicon tom. II. art. domus pag. 207 ff. —

2) Ps. 48. 12.

Ddieu face avutu. Ve aducu unu esemplu. Eu sum detoriu cuiu'a cu bani, ii platescu aceia si asia nu potu se fia si la mine si totodata si la elu, ci dela mine se ducu, si altulu ii posiede. Candu inse platescu cu cuventulu, atunci mi-lu pastrezu pre acél'a si voi toti inca lu-posiedeti. De cumva lu-retienu numai pentru mine si nu-lu impartiescu cu voi, devinu miseru; ér de cumva lu-platescu, me facu avutu. — Déca pastrezu vorbirea (cuventarea), atunci numai singuru sum avutu; déca inse o impartiescu cu voi, toti la olalta castigam fructulu. Ci dáti asiadara, ca se ne platimu detori'a. Si in ce consta aceea? Am fostu inceputu ca se vorbimu despre penitentie, si am disu cá se dau multe si varii cái catra aceea, pentru ca se ne potemu usiurá salvarea. Cáci déca Ddieu ni ar fi aretatu numai o cale catra pocaintia, asia acea un'a o amu fi respinsu si amu fi disu: Pre acést'a nu putemu se mergemu, asia nu putemu castigá mantuirea. Ci Ddieu ti-a curmatu acést'a interpelatiune, aretandu-ti nu un'a séu dóue, ci multe si deosebite cái ca cu atáta prin multimea acelor'a se-ti faca mai usióra suirea la ceriu.

Am fostu disu cá pocainti'a este usióra si nu costa multa ostenea. Esti peccatosu? Mergi in biserica si di: am peccatitu, si ai curatitu peccatulu. Am fostu adusu de esemplu pre Davidu, care a fostu pacatuitu si a primitu iertarea peccatului. Dupa aceea am aretatu alta cale (catra penitentiea), deplangerea peccatului, si amu disu: Este acést'a intru adeveru greu? Cáci nu trebue nici se dámu bani, nici se facemu cái indelungate, nici altu ceva de feliulu acést'a, ci singuru numai se plangemu preste peccatu. Si acést'a amu adusu inainte din Sta scriptura, cá adeca Ddieu si-a schimbatu judecat'a facia cu Achabu, fiindcá acést'a a plansu si a fostu tristu; si acést'a a vorbitu-o elu si catra Elia: Vedi cá Achabu, intristandu-se si plangendu, s'a umilitu inaintea mea? deci nu voi lucrá dupa mani'a mea. <sup>3)</sup> Am aretatu chiar si a trei'a cale a penitentiei, si éra si am adusu esemplu din Sta scriptura pre fariseu si pre vamesiu pre fariseu care falinduse in mandri'a lui, si-a pierdu indreptarea, vamesiulu inse pentru cá s'a umilitu, a dusu cu sine fructulu indreptarei si inca fora de tóta astringerea a fostu justificatu: elu a spendatu cuvinte si a primitu fapte. —

Destulu! Cáci voimu se mergemu mai departe si se aducemu inainte a patr'a cale catra penitentiea. Ce felu este aceea? Eu dicu: milosteni'a regin'a intre virtuti carea pre ómeni iute i redica la sferile ceresci, si este celu mai hunu intercessoru (advocatu.) Milosteni'a este unu ce mare; pentru aceea striga Solomonu: „Mare lucru este omulu si celu milostivu e ceva lucru pretiosu.” <sup>4)</sup> Milosteni'a are aripi puternice, ea strabate aerulu, se ridica preste luna, se suie preste stralucirea sórelui, si strabate pana la inaltimile ceriului in susu. Ci nici acolo nu stá pre locu, ci strabate totu ceriulu, si alérga prin cetele angeriloru si corurile archangeliloru si printre tóte inaltele poteri si se asiadia chiaru dinaintea tronului dumnediescu. Invetia-o acést'a chiaru din scriptura carea dice: „Cornelie! Milosteni'a ta si rugatiunea ta s'au suitu inaintea fecii Domnului.” <sup>5)</sup> Acést'a: „inaintea fecii lui Ddieu,” vrea se dice: Se aibi chiaru multe peccate inse de ai avea elemosin'a de midilocitória, nu te teme nemicu, cáci nici un'a din puterile de susu nu i se opune acelei'a, cere detorintia si porta zapisulu, obligatiunea, in mana. Fiindcá insusi Domnulu a disu: „Ori ce a facutu cineva unu din acesti mai mici ai mei mie a facutu.” <sup>6)</sup> „Cu orice peccate deci vei fi ingreuiatu milosteni'a ta le cumpanesce pre tóte.”

2. Nu scii din evangelia parabol'a despre cele diece fete cari togmai cáci n'au aretatu indurare, au fostu eschise dela ospetiulu mirelui, desi au fostu fetiore? Au fostu, se dice acolo <sup>7)</sup> diece fete, cinci nebune éra cinci intiepte. Cele cinci intiepte avéu oleu éra cele nebune nu, candelile loru se stínsera. Acum cele nebune vinu la cele intiepte si dicu: „Dati-ne si nóue oleu din vasele vóstre . . . Mi rusine, si rosiescu si plangu candu audu despre fetele cele nebu-

3) III. Imp. 21. 20. 4) Pil. 20. 6. 5) Fapt. Apost. 10. 3. 4; 6) Math. 25. 40.

7) Math. 25. 2. 3.

ne. Rosiescu candu observu acestu nume, că aceste dupa o virtute asia mare, zelu ca acest'a de a pazi feciori'a, dupa ce si-au inaltiatu corpulu in ceriu, dupace au inceputu o emulatiune cu poterile de susu, dupa ce au stinsu jarulu si au stinsu foculu placerei — rosiescu, dicu, pentruca aceste fete acum se numescu nebune, si se numescu pe dreptu, fiindcă prestandu ele fapte mari, acum sunt invinse de unu vrasmasiu micu. — „Si cele nebune au venitu,” se dice „si au disu catra. cele intielepte: „Dati-ne noue oleu din vasele vóstre.” Aceste inse vorbiră: „Noi nu ve potemu dá, cá póte se nu ne ajunga nici noue nici vóue.” — Ele nu au facutu acést'a din nemilostenia séu din reutate, ci fiindcă le silea timpulu, căci mirele erá se vina indata. Cele nebune inca avéu candelé, ci cele intielepte avéu si oleu in ele, ér cele nebune nu. Foculu insémna virginitatea éra oleulu elemosin'a. Precum se stinge foculu (par'a, lumin'a) candu nu are oleu fluidu, togmai asia se pierde meritulu virginitatei, déca acést'a nu deprinde milosteni'a. „Dati-ne oleu noue din vasele vóstre.” Acelea dise catra acestea: „Nor nu ve potemu dá.” Ci ele nu au disu acést'a din reutate ci din teama: „ca nucumva nici noue, nici vóue se nu ne ajunga,” ca nu cumva candu va trebui se mergemu tóte in launtru, se fimu silite tóte a remané indereptu. „Ci mergeti de cumperati dela cei ce vendu.” Si óre cine suntu vendiatorii acestui oleu? Seracii cari siedu inaintea bisericei, ca se primésca elemosina. Si pentru-ce pretiu? Dupa voia, eu nu puñu nici unu pretiu, ca nu cumva se-ti inchipuiesci o miseria viitoria. Cátu posedii, de atât'a cumpera. Ai numai unu obolu? <sup>8)</sup> Cumpera ceriulu, nu cá dóra ceriulu ar fi asia effinu de cumperatu, ci fiindcă Domnulu este gratiosu. Nu ai nici unu obolu? „Dá unu pocalu de apa rece.” Celu ce dá unui din cei mai mici numai unu paharu intru numele meu, nu va pierde plat'a pentru aceea. <sup>9)</sup> Ceriulu este o cumperatura, unu tergu si noi suntemu asia tardii. Dá pane si ié ceriulu; dá lucru micu si primescce mare; dá unu ce mortale si primescce nemucirea; dá ce e trecatoriu ca se primescce ce remane in veci. Se punemu cá e tergu si abundantia de tóte, si tóte fórte effine si la nisce pretiuri bagatele: au nu veti vinde agonisit'a vóstra si veti postpune tóte ca se aveti parte de tergulu acest'a? Asia, unde se tractéza de cele trecutorie, aretati unu zelu atâtu de mare, unde inse tergulu privescce eternitatea, acolo tangiti si sunteti atâtu de tardii. Dá celui seracu, ca chiaru candu tu taci, se vorbésca o mia de buze pentru tine fiindcă elemosin'a te apera si scutesce. Elemosin'a este banulu de dare pentru sufletu. Precum stau vedrele cu ap'a inaintea usiloru bisericei spre a spalá manile, <sup>10)</sup> asia siedu inaintea bisericei cei seraci, ca se curatie manile sufletului. Spalatu-ti-ai manile tale trupesci cu apa? Spala curatu si manile sufletului cu elemosin'a. Nu-ti intipui miseria. In cea mai mare miseria veduv'a primu ospitala pre Elia; lips'a nu o a inpedeatu, ci cu cea mai mare bucuria l'a primitu; pentru aceea dupa meritu i s'a si resplatitu si a seceratu fructulu liberalitatei. Póte mi-va dice auditoriulu: Dá-mi mie pre Elia. Ce-ti este bunu Elia, căci eu ti-dau pre domnulu lui Elia si tu nu-lu ospetezi. Cum ai ospetá pre Elia candu tu l'ai afá? Sententi'a lui Cristosu, domnulu luméi, suna: „Totu ce a facutu cineva unui din cesti mici, mie a facutu.” Déca de es. unu rege ar chiamá la mésa pre unu cutare, éra catra servitorii presenti ar dice: Multiemiti acestui-a in loculu meu, cátu numai veti poté căci elu m'a sustienutu in lipsa si m'a primitu ospitalu, in timpulu imbuldiei mi-a prestatu multe fapte bune: óre nu si-va intinde fiecare banulu seu acolo, si pentru acél'a carui regele a multiamitu? Cum nu se va crede fiacare deobligatu a-i multiamí totulu? Cum nu se va nesuí fiacare a-i se recomandá, si a si-lu face amicu? —

3. Observati voi bine impresiunea (poterea) cuventarei? Déca asia ceva face atât'a onóre la unu rege moritoriu, asia, cugeta la Cristosu, care in acea dia inaintea angeriloru si tuturoror poteriloru, va chiamá inainte (pre celu induratoriu) si va dice: acest'a m'a primitu pre pamentu in cas'a sa, acest'a va aretatu facia cu mine nenumerate binefaceri, acest'a pre mine, unu strainu, m'a primitu cu multa voia. Cugeta si la laud'a intre angeri si bucuri'a intre chorurile spiritelor. Cui dá Cristosu unu atare testimoniu, nu e d'a se gloriá mai multu decâtu angerii? Ceva lucru mare, este fratiloru, pentru liberalitate; cautati deci se o deprindemu; nemicu nu se póte asemená cu ea; ea este in stare a nimici si alte pecate si a departá juducat'a asupra acelor'a. Candu tu taci, ea stá de facia si vorbesce pentru tine, inca si mai multu, tu nu trebuie se deschidi gur'a; nenumerate buze vorbescu pline de multiamire in favorulu teu. Atari bunuri isvorescu din liberalitate (afabilitate, mansuetudine) si

<sup>8)</sup> Obolu erá unu banu in cursu la greci si romani. La atenieni erá a siesa, la aegyñiti a 10 parte dintru-o drama, — cam 10 pfenigi nemtiesci, — cam 6 cruceri de ai nostri; drachm'a s'ar suí la Atenieni la 36 cr. — A se vedé. si Funke Reallixicon tom. III. art. obolus pag. 1104 si Dict. lui Passov.

<sup>9)</sup> Math. 10. 42;

<sup>10)</sup> Cu alusiune la datin'a de atunci, candu erá puse la usi'a bisericei nesce vase cu apa spre a-si spalá omulu manele ca intrandu, curati se asculte slujb'a ddieéca. —

noi suntemu lasi si ne perdemu curagiulu. Dá pane dupa potintia ta. Nu ai pane? Dá unu obolu. N'ai nici obolu? Intinde unu pocalu cu apa rece! De cumva si acést'a ti-lipsescce, aibi celu pucinu compatimire facia cu celu necajitu si tu ti-vei primu plat'a, căci imposibilitatea nu inpedecea resplat'a deóra-ce voi'a o sustiene.

(Va urmá.)

## DIN „MONITORULU OFICIALE“.

CAROLU I,

Prin grati'a lui Dumnedieu si vointi'a nationale, Domnu alu Romaniloru.

*La toti de facia si viitori sanetate!*

Asupra raportului ministrului Nostru secretaru de Statu la departamentulul cultelor si instructiunii publice cu No. 5,935;

Vediendu votulu datu de santulu Sinodu alu santei biserici autocefale ortodoxe Romane, in siedinti'a sa din 29 Maiu, anulu 1874;

Vediendu diurnalulu incheiatu de consiliulu Nostru de ministri, in siedinti'a de la 28 Iuniu, anulu 1874;

In virtutea art. 15 din legea pentru alegerea mitropolitiloru si episcopiloru eparchioti, cum si a constituirei St. sinodu,

Am sanctionatu si sanctionamu ce urméza:

### Regulamentu

pentru serbatorile ce trebuie a tiene crestinii ortodocsi in curgerea anului.

Art. I. Serbatori religioése in Romani'a se recunosc si se stabilescu urmatórele:

1. Tóte duminecele de peste anu, in care se cuprinde si duminec'a Pasceloru, a carei serbare continue 3 zile: Dumineca, Luni si Marti.

2. Cele 12 serbatori dominicale séu imperatesei anume:

a). Nascerea Nascetórei de Dumnedieu, la 8 Septembrie.

b). Inaltiarea S-tei Cruci, la 14 Septembrie.

c). Intrarea in biserica, la 21 Noembrie.

d). Nascerea Mantuitorului, la 25 26 si 27 Decembrie.

e). Botezulu Domnului, la 6 Ianuariu.

f). Intimpinarea Domnului la 2 Februaru.

g). Buna-Vestire, la 25 Martiu.

h). Schimbarea la facia, la 6 Augustu.

i). Adormirea-Maicei-Domnului, la 15 Augustu.

k). Inaltiarea Domnului, Joui, la 40 zile dupa Pasce.

l). Pogorirea Duhului Santu si Sant'a Treime Dumineca si Luni, la 50 zile dupa Pasce.

3. Urmatórele zile ale santiloru pe care cu deosebire ii a respectatu crestinetatea pentru virtutile loru cele mari.

a). Santu ierarchu Vasile celu Mare, la 1 Ianuariu, candu-se serbéza si anulu nou impreuna cu taierea imprejuru a Domnului.

b). St. Ioanu Botezatorulu, la 7 Ianuariu.

c). Santii trei ierarchi, Vasile-celu-Mare, Grigore Teologulu si Ioanu Chrisostomu, la 30 Ianuariu.

d). St. marele martiru George, la 23 Apriliu.

e). Santii imperati Constantinu si Elen'a, la 21 Maiu.

f). Nascerea santului Ioanu Botezatorulu, la 24 Iuniu.

g). Santii corifei apostoli Petru si Pavelu, la 29 Iuniu.

h). St. profetu Ilie, la 20 Iuliu.

i). Taierea capului St. Ioanu Botezatorulu, la 29 Augustu.

k). Cuvioasa Paraschiva la 14 Octobré.

l). St. marele martiru Dimitrie, la 26 Octobré.

m). Santii Arhangeli Michailu si Gavrilu, la 8 Noembrie.

n). St. ierarchu Nicolae, la 6 Decembre.

4. Afara de acestea sunt serbatori locale, precum: dilele hramuriloru séu aniversariloru, templeloru fie-carei localitati, aniversarile santiloru ale caroru St. móste se afla depuse pe a locurea; acele zile se serbéza numai in localitatile respective.

Tóte aceste sante zile enumerate pana acuma se serbéza prin repausu de alte lucrari si petrecendu in indeletniciri duhovnicesei precum: mergerea la biserica spre rugaciune si ascultarea cuventului lui Dumnedieu, a casa prin cetirea cartiloru folositóre de sufletu, pentru bun'a educare a familiei, prin facerea de bine la cei nevoiasi, prin cercetarea bolnaviloru, mai alesu aceloru-fora ajutoru, si prin alte fapte bune, căci serbatorile sunt destinate de biserica anume pentru cultur'a spirituala si pentru inbunatatirea moravuriloru.

Art. II. Serbatorile nationale in Romani'a sunt urmatóarele:

1. Aniversarea nasterii M. S. Carolu I, Domnitorulu Romaniei, la 8 Apriliu.

2. Onomastic'a M. S. Dómnei Elisabet'a la 24 Apriliu.

3. Intronarea M. S. Domnitorului Carolu I. la 10 Maiu.

Serbatorile nationale se vor serbá in tóta tier'a prin solemnitatea religiósa in tóte bisericile urbane si rurale din Romani'a. Dupa servirea S-tei leturgii se va celebrá Te-Deum dupa renduieála ce se arata in cartile de Te-Deum ce sunt date pe la biserici de ierarhii eparchiali si fora ca prelatii se astepte alte ordine pentru aceste serbari.

Art. III. Ori-ce alte serbatori superstitioase precum: Jouile dupe Pasce, Rusaliile, Foca, Ilie, Palie, Pintilie Calatorulu, Ropotinulu, Dragaica, Paparuda, Ciocovii Filipu, Chirica Schiopulu, Vinerea sunt oprite a se serbá ca nisce refesatie din timpurile idolatriei, si cari nu aducu nici un folosu sufletescu, ci numai pagube celoru ce le serbéza impedicandu-i de la lucrari folositoare si dându ocaziune la petreceri desierte si vetamatóre.

Preotiloru se pune indetorire a sfatui pe enoriasii loru de a parasí asemenea serbatori paganesci cari nu sunt potrivite cu demnitatea crestiniiloru, cu bunele moravuri si cu invetiaturele S-tei evanghelii si a le bisericei.

Art. IV. Acestu regulamentu se va tipari si impartí pe la tóte bisericile ortodoxe din Romani'a, spre a se citi in audiulu poporului si a servi de regula pururia clerului, si pentru deosebirea dilorulu de serbatóre de cele lucrátóre.

Regulamentulu se va incadará si aterná pe parete in altaru.

Acestu regulamentu s'a votatu de St. Sinodu in siedinti'a sa din 29 Maiu 1874.

Presedintele St. Sinodu, **Atanasie Romnicu.**

(L. S. St. Sinod.)

Ministrulu nostru de Statu la departamentulu cultelor si instructiunii publice este insarcinatu cu esecutarea decretului de facia.

Datu la Sinaia, la 3 Iuliu 1874.

## CAROLU.

Ministru secretaru de statu  
la Departamentulu cultelor si  
instructiunii publice.

**T. Maiorescu.**

## Lupt'a invetiatoriului romanu in timpul presinte.

Vocea invetiatoriloru romani pentru o inbunatatire corespunzatorie a starii loru meteriale-pecuniare desi este ca in pustia, totusi nóue invetiatoriloru nu ni este iertatu a tacea si a inecá necasurile, cari atátu de multu subseapa scol'a si prin trena, desvoltarea culturai si a invetiamentului in poporulu nostru,

Noi abia potemu crede, cá macaru unu sufletu curatu nepreocupatu, s'aru poté aflá in sinulu natiunei nostre, carele se nu se unesca cu noi in cugetu, cá starea meteriale-pecuniara a invetiatoriului romanu in timpul actualu nu aru fi atátu de miserabila si nu de ajunsu. Pentru invetiatoriulu poporalu, este acestu adeveru o esperintia destulu de amara, dorere imprejurarile sunt astfelu.

Este dara timpul, si datorinti'a fiecaruia intieleginte romanu, indreptatitu si conducatoriu alu poporului, si a tuturoru amiciloru de bine ai poporului nostru, se cugete seriosu, a pune una data capetu starii meterialei cei miserabili si atátu de apasatorie a invetiatoriului poporalu.

Séu este posibilu, cându educatorii si cultivatorii poporului ducu atâtea lipse, ca afacerile invetiamentului si culturai poporului se iee unu sboru mai progresivu?? nu! in veci nu!

Este apoi posibilu ca invetiatoriulu poporalu se se radice si inaltie la unu gradu mai insemnatu de cultura, candu grij'a pentru panea sa cea uscata de tóte dilele i apasa si preocupa totu cugetulu lui?? nu! nici odata! pentrucá pana candu pre orizontele invetiatoriului se va privicón'a cea palida si amara a miseriei, pana atunci cultivarea si desvoltarea poporului nostru totu va stagná!!

Dara trista, e fórte trista esperinti'a, cáci atátu tieranulu cátu si orasianulu in timpul presinte, candu este vorba de inbunatatirea lefei invetiatoriului si preste totu de starea culturala, atunci scie elu face cea mai buna intrebuintiare de art'a computului, atunci vre elu se arete, cátu de bine scie si se pricepe la economisare, si cea mai modesta si moderata suma, i se pare prea mare si colosala, si pururea e gatá a o reduce!

Dara ce se ne facemu, sunt inca multe, fórte multe capete morboase, cari de feliu nu voiescu a se impecá cu timpul cestu nou.

Scol'a inse va luptá cu constantia pana aceste capete se voru curá si pana va se stérpésca ori ce buruena impedeatóre de desvoltarea culturai poporului romanu.

Séu ce va dice posteritatea, generatiunea succesiva, cá educatorii omenimei in decursu de seclii ai lucrarei lor, in privinti'a starii lor material, au fostu atátu de incatusiati, pre cine va condamná si blastemá?

Onorate cetitoriule! Ce credi, cáti invetiatori sunt astadi indetulati cu sórtea si starea lor? pune man'a pre inima si te intréba singuru!

Dara faptele vorbescu!

Unu simplu servitoriu de casa are anualu preste 200 fl. v. a.

Unu dileriu astadi pre fie care di are 1—2 fl. v. a.

Unu sodalu-meseriasiu, are pre fie-care di 1—5 fl. v. a.

Acum spuneti rogu-ve, in ce rangu si clasa ati clasificá DVós-tra pre unu invetiatoriu poporalu carele are la unu anu numai 30—60 si maximum 400 fl. v. a. éra la o di 10—30 cr. pana la 1 fl. facia cu cei de mai susu?

Se privimu in giurulu nostru, apoi se trecemu *Muresiulu*, aci apoi se ne apropiemu de *Transilvani'a* si numai decátu ne amu convinsu, cá invetiatorii poporali nici potu ca atari se subsiste, ei vegetédia!

Ei! de ce nu mergemu nainte? face asta uitare de invetiatorii poporali onóre natiunei? nu!

Unde-i inteleginti'a cea laudabila din aceste parti? ce face ea?

Firesce, cine se se mai interesédia astadi si de sórtea dascalului?

Dara én luati istori'a intempriloru la mana, apoi — *Sadov'a* si *Sedanulu* nu vi arata destulu de chiaru ce potu dascalii?!!

Pan' aci s'a totu mangaiatu invetiatorulu poporalu cu ceriulu de unde asteptá ajutoriu, da, s'a mangaiatu a fi odinióra transpusu sub ceriulu liberu aruncatu cu „nasile.“ Éca plat'a lucratoriului, asta lu-asteapta pre cultivatoriulu poporului!

Se ni aducemu aminte cá invetiatorii sunt reformatorii spiritu-ali si cultivatorii poporului, si pana candu acesti factori principali ai societatii omenesci au a se luptá cu atâtea lipse meteriale nu li ajunge timpu si ocaziune a se luptá cu intunereculu ce apasa pre poporulu nostru, da, pana atunci nu va ajunge natiunea la tielu!

Privindu din departe la unu invetiatoriu poporalu carele de mai multi ani se lupta si munceste agrulu intielenitu alu natiunei, indata se cunósce cá elu este invetiatoriu.

Unu nefericitu! o nefericire! Dara pana candu unu invetiatoriu stá in dereptulu unui bocter si a unui vacariu in privinti'a leafei, pana atunci nici si-va poté castigá elu o positiune mai respectabila in societatile mai culte!

Natiunea are o imperativa datorintia a se ingrigi numai decátu si cu tóta seriozitatea de starea meteriale a cultivatoriloru ei, pre cátu ea, voiesce se nu devina cu totul aservita si mai apoi se péra!

O inbunatatire meteriale corespunzatorie timpului! si invetiatorii nostri voru incepe a se cualificá pre intrecute.

— Invetiatoriulu are lipsa de o calificatiune contiaua pentru cá, déca invetiatoriulu invétia, trebuie insusi se scie mai mulu decátu ce trebuie se invetie pre scolarii sei.

— Invetiatoriulu, ca educatoriu, ca se póta educá trebuie insusi se fie educatu.

— Elu invetiatoriulu ca se póta propagá bun'a cuveninti'a si moral'a, insusi trebuie se o scie si se fie esemplulu moralului.

Elu invetiatoriulu ca se póta creste cetatieni liberi insusi trebuie se fia liberu si nu totu purtatoriu de slepuri!

Elu invetiatoriulu ca se póta formá caractare in fitorii civi, insusi trebuie se aiba caracteru.

In fine invetiatoriulu trebuie se crésca natiunei barbati adevet-rati, constanti si zelosi!!

Tóte aceste nu se potu suge din degete nici culege dupa parerii cei nelauti ai scoléi, ci din *opuri, diurnale* si *din societatile barbatiloru mai culti!*

Unde inse i suntu invetiatoriului romanu medilócele banali, spre a i se face posibilá procurarea de asemenea opuri didactice, diurnale si apoi inca a petrece candu si candu intre barbati mai culti? Nu-i nici pane de ajunsu! Nu-i denariu a-si procurá nici macaru unu opu didacticu cu 30—40 cr. precandu ar trebui insusi se elaboredie asemenea opuri, dar si atunci, de unde spesele tipariului? La diurnale cauta a mila candu le vede, cáci ar ceti pré buerosu, dar nu-i pre cele prenumerá!

Déca dar se concrede invetiatoriului cele mai sacre si mai mari reforme ale omenimei si pretioasele tesauri ale natiunei, atunci omenimea si natiunea ar trebui se rosiesca in facia de proverbiulu: „*Invetiatoriulu are prea multu séu destulu pentru a formá, si prea pu-cinu pentru a trat.*“

*DVóstra DD. intieleginti si barbati fruntasi ai natiunei, cari la atâtea ocaziuni aveti lipsa de ajutoriulu si spriginulu moralu alu invetiatoriului, demite-ti-ve macaru pre unu momentu a-i intinde si lui macaru odata ajutoriulu moralu spre a i se imbunatatí starea lui meteriale cáci, imbunatatinduse starea invetiatoriului se imbu-*

*natutiesce starea natiunei! si vai de aceea natiune si poporu care si-uita de cultivatori si de scole.*

Scol'a este onorea poporului! Cine are scola, are pre poporu are natiunea!!!

Salarisati dara pre invetiatori amesuratu starei, si celelalte nesmintitu ca voru urmá.

Salarisati pre invetiatori, atunci poteti asteptá, ca in sirulu invetiatoriloru populari se tréca si tineri mai calificati, barbati scientifici, atunci dara numai atunci vom poté emulá cu alte natiuni mai culte! Beregseu, cott. Timisiu, Iuliu 1874.

**Emericu Andreescu.**

Invetiatoriu.

### Fulgeru, parafulgeru.

Trasnetele grozave cari légana uneori pamentulu si causedia inca si daune nereparabile au preocupatu fôrte tare mintea omenésca, pana candu renumitul americanu Francinu, a inventatu in contr'a fulgerului, *parafulgerulu*. Adi fôrte multi sciu cumca: fulgerarea, e rezultatulu unei puteri a trasnetului, si puterea acést'a secreta, o numimu materia electrica séu *electricitate*.

Calitatea electricitatii, prin care atrage unele corpuri la sine si unele le respinge, betranii inca au cunoscut'o încâtu-va insa mai indetaiu numai decandu s'a indicatu prin machin'a electrica. Candu aduce machin'a acést'a obiectele in miscare, omulu contactu cu ea, simtiesce lovitura in membrele sale, ma déca s'ar prinde mai multi ómeni de mani, toti ar simti odata cutremurarea si lovitur'a. Se póte vedé mai departe, cum stra-fuge schintei'a din machina, si se póte simti candu se vérsa pe manele nóstre tienute acolo, ca si cum o ar trage printr'o mréja de painjinu.

Puterea acést'a caracteristica, carea o numimu materia electrica, se estinde in tóta natur'a; prin urmare nu numai in aeru, ci si in alte corpuri ma inca si in cele vietuitoré. —

Electricitatea nu se latiesce pretutindeni in mesura egala; intr'unu locu se acumula mai multa, precum cu ocaziune tempestatii in nuori, de unde apoi se desiérta afora.

Dupa ce Francinu prin rezultatulu incercariloru sale splendide a constatat electricitatea carea se afla in nuori, n'a dubitat nimene cá, elu a ayutu mare dreptu candu a disu cá fulgerarea descinda din materi'a electrica; pentru-cá nainte de acea unii au cugetatu cá in ceriu se afla materi' ardiatorie cari au tocm'a asia epitóme intime ca prafulu de pusca, puciósa etc. etc.

Trebuie se marturisescu cá fôrte retacescu cari se temu de tunetu, cáci elu in sine e inocente si cu totul nestrictiosu. — Electricitatea fugefôrte repede diosu si piere pana ce, tunetu lu se respandesc linu in nuori si numai tardiu vine la noi din departare. Unii ómeni inca si adi credu, cumcá candu electricitatea cade diosu atunci cade si o pétra ascutita; acésta insa este o credintia superstitiósá.

Se ne reintórcemu acú la *parafulgerulu* lui Francinu. Parafulgerulu stá preste totu dintr'o bucata de minera ascutita, care a indatinatu a fi dearendulu de 2 stengini, a carei verfu a locurea e auritu cu arama galbena, capetulu din diosu intaritu intr'unu feru pe acoperisulu casii, si se intinde pana la pamentu intr'unu locu umedu spre acestu scopu sepatu.

Déca electricitatea cade pe unu astu-feliu de edificiu, ferulu respective parafulgerulu o atrage la sine, si o conduce in pamentu, fora ca se causedia cea mai pucina stricatiune pentru cá tragendu-se electricitatea mai vertosu la minerale, mai de grabu ajunge pe parafulgeru, de cátu pe acoperisulu.

Dreptu-ce considerandu tristele casuri ce obvinu prin fulgeru aflu de consultu — se inregistrezu aci cáte-va moduri de aparare si respective previghiere in contr'a fulgerului acolo unde nu este parafulgeru si adeca:

Candu se apropia tempestatea trebuie se ne indepartamu de obiectele conducetórie de electricitate, *se nu siedemu aprópe de olanele de feru, de urlóie de clopote d. e. sub turnulu bisericii si între pareti umedi; mai consultu e atunci se ne tragemu in mediloculu chiliei. Usile si ferestriile se fie inchise. Foculu trebuie stinsu ca se nu amagimu electricitatea prin column'a de fumu in casa. Afara de acestea nu e préconsultu nici aceea ca se fie ómeni multi intro camera.*

Candu cuprinde fúrtun'a pre omu in campu; *se nu se scutésca sub lemnele nalte ci in liberu se se culce pe pamentu chiar de s'ar si udá; delocu se nu fuga, se încungiuire vecinetatea animaleloru d. e. boiloru cailoru vaciloru etc. etc. Er in paduri se remana omulu in drumu, cáci fiindu mai nalte multimea lemnelor decátu omulu, acele absorbu electricitatea la sine si prin acést'a omulu e salvatu de periclu.*

Scriu acéstea mai vertosu din caus'a cáci fôrte multi sunt carii in vreme tempestuósá tocma din contra lucrá, deschidu usile: ferestriile, facu focu in culina, se scutescu in campu sub lemnele cele mai nalte si facendu la *cruci* cugeta ca vor indepartá periculu.

Beliu in Iuliu 1874. v.

Dascalulu gr. or.

## VARIETATI.

[\*] Congresulu electivu din Carlovetiú a alesu de patriarchu alu Serbiloru pre Escelenti'a Sa metropolitulu *Procopiu Ivacicovicu* cu majoritate de 56 voturi, ér 7 voturi a capetatu *Gruiciu*, episcopulu Pacratiului. Dupa fama: ce latise organulu episcopulu *Gruiciu* — „Szerbski Narod“ — Escelenti'a Sa metropolitulu *Ivacicovicu*, se fia respinsu cu demnitate alegerea sa de patriarchu serbescu, — insa dupa scirile mai nóue Parintele metropolitulu romanu nu numai cá a primitu acea alegere, ci deja vineri (26 Iuliu) Maiestatea sa Imperatulu se-lu fia si intaritu in dignitatea patriarchala! Vom vedé încâtu scirile aceste sunt adeverate?

\* Unu micu congressu pedagogicu se tienú in Maiu la Prossnitz. Peste 150 invetiatori, cea mai mare parte moravi si cáti-va germani, discutara mai multe insemnate cestiuni de pedagogia, de didactia propria etc. Intre cestiunile desbatute este un'a care judecandu dupa articolulu „Incusitiunea la scoli“ din o fôia locala, nu ar potea avea la noi solutiunea ce i-a propusu invetiatorulu germanu din Olmütz, D. Decker. S'a agitatu intrebarea: „Ce trebuie pentruca scól'a primara se fia la inaltimea sarcinei sale si se merite cu adevratu numele de scóla a poporului? „La acésta intrebare congressulu, dupa propunerea dlui Decker, a respinsu cá: Unu institutoru trebuie numai decátu se aiba o opiniune politica, de órace are o misiune politica, aceea de a defende terenulu constitutionalu, pe care au crescutu legile scolare. Institutorulu are de a formá nu numai caractere, ci si cetatieni.“

### Concursu de licitatiune.

2

Subscrisulu comitetu parochialu la incuviintiarea venerabilului consistoriu diecesanu din Aradu, pentru renoirea edificii biserice romane gr. or. din Curticiu, escrie concursulu de licitatiune minúenda. Sum'a hotarita pentru renoirea aceleasi biserice e: 6931 fl. 90 cr. v. a.

Doritorii de-a întreprinde acestu lucru sunt avisati a se presentá pre 16 Augustu st. n. la 3 óre d. m. in localitatea scólei romane din locu, unde dupa efectuarea licitatiunei se va incheiá contractulu, care in sensulu ordinatiunei consistoriale de sub Nr.  $\frac{1274}{ep. 457}$  din 1871 se va susterne venerabilului consistoriu diecesanu pentru revisiune si aprobare. Conditiiunile de licitatiune se vor audí in faci'a locului.

Curticiu, 18 Iuliu st. v. 1874.

Comitetulu parochialu.

## CONCURSU.

3

Pentru parochi'a din Musca protopopiatulu Vilagosiului se escrie concursu: emolumentele suntu: Una sesia pamentu, dela 140-casi cu pamentu, cáte una mesura bucate diumetate grâu ér diumetate cucurudiu, apoi dela 45 casi dieleresci cáte 50 cr. si stólele usuate.

Aspirantii au a-si tramite recursurile bine instruate protopresbiterului tractualu D. Georgiu Vasileviciu, si a se presentá in vre una Dumineca séu serbatóre in ante de alegere la biserica a cantá séu a tiene cuventare. —

Cei cu clase vor avea preferintia insa potu recurge si preuti fora de clase, déca au testimoni de calificatiune pentru parochia buna.

Diu'a alegerii vá fi la 6. Aug. a. c. st. v.

Musca la 7. Iuliu 1874.

Comitetulu parochialu.

Cu scirea mea, Georgiu Vasileviciu, protop. Vilagosiului.